

Jak to vidím já

Co s Habsburky?

DUŠAN SOUDEK

Ve Františkových Lázních byla odhalena socha Františka Josefa I.; odhalení provedl jednadevadesátiletý Otto Habsburský (Satelite 7. 10. 2004).

Narodil jsem se v době první republiky a o Rakousku jsem občas slyšel. Veřejností bylo stále opakováno, že jsme 300 let trpěli pod habsburskou porobou. Měl jsem pak příležitost přečíst si několik ročníků Světozoru z konce předminulého století. Byl jsem překvapen úrovní. Naše utrpení nebylo nějak zřejmé, ale my jsme viděli Františka Josefa brýlemi dobrého vojáka Švejka. Pro některé prý byl nenáviděnou osobou, pro jiné našince byl staříčkým mocnářem. S postupem stáří se 67 let vládnoucí samovládce měnil na konstitučního panovníka. Tak r. 1907 podepsal zákon o všeobecných tajných a přímých volbách do parlamentu (srovnej volby v ČSSR). Demokracii jsme se tedy učili od Rakouska. Císař věděl dobře, že bez Čechů nebude možno vládnout, a několikrát se marně pokusil o jakési vyrovnání s Čechy.

Jiným význačným Habsburkem byl Josef II. Za necelé desetiletí své vlády v 18. století vydal tisíc výnosů, kterými předběhl dobu: šlo o svobodu náboženství, zrušení nevolnictví, cenzury, ale i neužitečných klášterů, výměr zemědělské půdy pro rovnoměrné zdanění, trestní zákoník bez mučení, organizaci veřejného zdravotnictví. Zrušení roboty se mu realizovat už nepodařilo. Cestoval často inkognito a znal mnohé z vlastní zkušenosti: jak se oře a jak se seká obilí, jak se cítí vězeň ve vězení, jaká je strava v chudobinci. Svůj stát chtěl administrativně sjednotit, což mu zastánci českého království nemohou odpustit. Uměl prý dost dobře česky. Tabulka u nádherného parku v Brně s nápisem *Josephus II. publico (Josef II. věnuje veřejnosti)* zmizela teprve roku 1945. Park kdysi patřil klášteru zrušenému císařem.

V roce 1918 vznikl stát, jak kdosi řekl, vhodný pro dobré počasí. Známe nesmírný vliv prezidenta Wilsona na přehození výhybky ve směru samostatnosti Československa. Československo vzniklo za cenu zmizení velkého státu ve Sřední Evropě, který tam po věky zajišťoval stabilitu. Tento stát nám chyběl v půlstoletí 1939-1989. Možná, že by nás byl býval zachránil před protektoráty Hitlera a Stalina; ale historii nelze zpětně opravovat. Je teď dobré, že se 392 let strávených pod žezlem Habsburků jaksí vrací i na naši kladnou misku historie.

A nyní něco kacířského: možná, že pro naši současnost je dynastie Habsburků důležitější než dynastie Přemyslovců. Habsburkové jsou naší době nepoměrně bližší. Jak Peroutka kdysi napsal naše chloubu, že jsme potomky husitů, je zastíněna faktem, že jsme potomky rodičů z doby vlády Františka Josefa.